

MUHASEBE VE FİNANSMAN ÖĞRETİM ELEMANLARININ YAŞAM DEĞERİ YÖNELİMLERİNİ OLUŞTURAN FAKTÖRLERİN BELİRLENMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Doç. Dr. Hasan ABDİOĞLU *

Yrd. Doç. Dr. Ahmet BÜYÜKŞALVARCI **

Arş. Gör. Burcu İŞGÜDEN***

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, muhasebe ve finansman alanındaki öğretim elemanlarının yaşam değeri yönelimlerini oluşturan faktörlerin belirlenmesidir. Çalışma Schwartz (1992) tarafından geliştirilen değerler teorisine dayanmaktadır. Çalışmanın amacını gerçekleştirmek amacıyla hazırlanan anket formu Türkiye’de farklı üniversitelerde görev yapan 170 öğretim elemanı üzerinde uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 15 istatistik paket programı kullanılarak faktör analizine (Temel Bileşenler Analizi, Varimax Rotasyonu) tabi tutulmuştur. Analiz sonuçlarına göre muhasebe ve finansman öğretim elemanlarının yaşam değeri yönelimleri; yardımseverlik, güç, öz yönelim, uyum, hazcılık, gelenek, dürtü ve güvenlik faktörlerinden oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yaşam Değeri Yönelimi, Muhasebe ve Finansman Öğretim Elemanı, Faktör Analizi

Jel Sınıflandırması: C38, I22, M41

STUDY ON FACTORS INVOLVING LIFE VALUE DIRECTIONS OF ACCOUNTING AND FINANCE ACADEMIC STAFF: THE CASE OF TURKEY

ABSTRACT

This study aims to determine factors involving life value directions of accounting and finance academic staff. It is based on value theory developed by Schwartz (1992). A questionnaire form has been applied on 170 academic staff in different universities for this aim. Acquired data has been applied factor analysis (Basic Components Analysis, Varimax Rotation) by using SPSS 15 statistical packet programme. According to the results of the analysis, life value directions of accounting and finance academic staff include factors as benevolence, power, self-direction, conformity, hedonism, tradition, stimulation and security.

Key Words: Life Value Direction, Accounting and Finance Academic Staff, Factor Analysis

Jel Classification: C38, I22, M41

* Balıkesir Üniversitesi, Bandırma İ.İ.B.F, İşletme Bölümü, hasanabdioglu@gmail.com

** Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, asalvarci@selcuk.edu.tr

*** Balıkesir Üniversitesi, Bandırma İ.İ.B.F, İşletme Bölümü, burcuisguden@yahoo.com.tr

1. GİRİŞ

Değerler, insanların kendi ve başkalarının davranışlarını değerlendirmek için kullandıkları nispeten istikrarlı kriterlerdir. Bireylerin değerler hiyerarşisi, kendi davranışlarını etkileyen kültürel ve bireysel ideallerini yansıtmaktadır (Schwartz, Struch ve Bilsky, 1990: 185). Değerler teorisi yaklaşımına göre değerler insanlara, durumları, kişileri ve nesnelere değerlemede rehberlik yapan kriterlerdir (Bayazıt vd., 2006: 2).

İnsanların yaşam koşulları, bazı değerlerin diğerlerinden daha kolay anlaşılması ve izlenmesi için fırsat sunar. Örneğin, varlıklı insanlarda güç değerleri daha kolay gözlemlenebilir veya kendi işini kurmuş bir kişide öz yönelim daha kolay fark edilebilir. Ayrıca, yaşam koşulları değerlerin anlaşılmasına veya izlenmesine engel oluşturan durumların da izlenebilmesini sağlar. Örneğin, çocuk sahibi olan kişiler, dürtü değerlerini kısıtlayabilir ve riskli ve heyecan verici faaliyetleri ertelemek zorunda kalabilirler. Bir diğer örnek de, etnik kökenine son derece bağlı olan kişiler evrensellik değerlerini benimsemekte zorlanabilir. Bireylerin yaşı, eğitimi, cinsiyeti ve diğer özellikleri yaşam koşullarını belirleyebilir. Ayrıca bu özellikler kişilerin sosyalleşme ve öğrenme becerilerini, toplumsal rollerini, beklentilerini ve karşılaştıkları yaptırımları, geliştirdikleri yetenekleri de kapsamaktadır. Bireysel özelliklerin temelindeki farklılıklar, değer önceliklerini de etkileyen yaşam koşullarındaki farklılıkları gösterir (Schwartz, 2006: 4-5).

Değerler, davranışlar açısından nelerin önemli olduğunu ve davranışları nelerin etkilediğini keşfetmemize yardımcı olur. Değerler teorisine göre de değerler tutum ve davranışlar üzerinde etkili olmaktadır (Lee vd., 2007: 102). Bu bilgilerden yola çıkarak değerlerin tutum ve davranışlar üzerinde etkili olup olmadığını anlayabilmek amacıyla muhasebe ve finansman alanında gö-

rev yapan öğretim elemanları üzerinde Schwartz değerler teorisine göre oluşturulmuş olan 10 yaşam değeri ele alınarak bir araştırma yapılmak istenmiştir.

Bu çalışmanın amacı, muhasebe ve finansman alanındaki öğretim elemanlarının yaşam değeri yönelimlerini oluşturan faktörlerin belirlenmesidir. Bu amaçla çalışmada öncelikle değer kavramına ilişkin açıklamalarda bulunulmuş ve yaşam değeri yönelimi konusunda yapılan çalışmalara ilişkin literatür taramasına yer verilmiştir. Çalışmanın devam eden bölümünde çalışmanın amacı, örnekleme ve veri toplama yöntemi açıklanarak Türkiye'deki üniversitelerde muhasebe ve finansman alanında görev yapan öğretim elemanlarının yaşam değeri yönelimini oluşturan faktörler tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular ise çalışmanın sonuç bölümünde ele alınmıştır.

2. DEĞER KAVRAMI

Değer kavramı, ilk önceleri felsefe bilimi içerisinde incelenmişken, günümüzde psikoloji, sosyoloji ve tıp bilim alanlarının ilgi alanına da girmiştir. Değer, bir bütün olarak toplum, örgüt ve bir bireyin ilke ve standartları olarak tanımlanabilir. Birçok araştırmacı değeri, insanı harekete geçiren düşüncenin altında yatan temel inanç olarak ifade etmiştir. Bu nedenle değer, insanın yaptıklarına ve davranışlarına yol gösterir. Diğer bir ifade ile insanın neyi, nasıl yaptığı değerlerine göre şekillenmektedir (Naktiyok ve Timuroğlu, 2009: 86). Değerler, doğrudan etik ve sosyal sorumluluk ile ilişkilidir. Değerler, etik kararlar almamızı ve seçimlerimizi yaparken olaylara daha geniş bir çerçeveden bakmamızı sağlar. İnsani ve örgütsel değerlere ilişkin araştırmalarda göstermiştir ki, değerlere ilişkin öncelikler bireysel ve örgütsel yapının gerçek durumunu yansıtabilmektedir (Mills vd., 2009). Ayrıca, psikologlar için Evrensel Etik Deklaras-

yonu da etik değerleri, genel insani değerlere bağlı olarak açıklamaktadır (Gauthier, 2007).

Değerler motivasyonel açıdan birbirinden farklılaşmaktadır. Farklılaşan bu değer tiplerinin üç evrensel gelişimden kaynaklandığı belirtilmektedir: Bunlar, organizmanın biyolojik kaynaklı ihtiyaçları, kişiler arasındaki ilişkileri düzenleyen sosyal etkileşim ihtiyaçları ve grubun refahını ve devamlılığını sağlayan sosyal kuramsal taleplerdir (Kapu, 2001: 43). Teorisyenlerin ve araştırmacıların, değerlerin özellikleri hakkındaki görüşlerini beş maddede özetlemek mümkündür. Bu özellikler tüm değerler için geçerlidir (Schwartz, 2006: 1; Mills, vd., 2009: 477-478):

1. Değerler inançlardır. İnançlar, duyguları dile getiren bilişsel yapılarıdır,
2. Değerler güdüleyicidir. insanların belirli hedefler koyarak, bu hedefleri gerçekleştirmesini sağlayan motivasyonlardır,
3. Değerler belirli eylemleri ve durumları aşmaktır. Değerler, soyut hedeflerdir. Sosyal olarak gerçekleştirilmesi beklenen hedefleri insanlara düşündüren belirli eylem veya durumlarıdır,
4. Değerler nesnelerin, eylemlerin, politikaların ve insanların seçiminde veya olayların iyi-kötü olarak değerlendirilmesinde önemliliği yargılayan kriterler veya standartlardır,
5. Değerler, birinin diğerine göre önemliliği göz önünde bulundurularak sıralanır. Kişisel özelliklere göre değerlerin öncelik sıralaması değişebilir.

Önceleri Allport tarafından araştırılan değerler kavramı alanında, daha sonra Rokeach'ın ortaya attığı değerler teorisi ve bunun bir uzantısı olarak geliştirilen Rokeach Değer Ölçeği ile Schwartz Değer Ölçeği önemli bir yer tutmaktadır (Baloğlu ve Balgalmış, 2005: 21-22). Değer teorisine ilişkin çalışmalara öncülük eden isim-

lerin başında gelen Schwartz tarafından yapılan çalışmalarda, 60 ülkeden örneklem oluşturulmuş ve bütün toplumsal yapılara uyarlanabilecek 10 yaşam değeri belirlenmiştir. Yaşam değerleri, davranışın temelini oluşturan ve bireyin yapmış olduğu değerlendirmeler açısından kriter ya da standart oluşturan, hem kişisel tutumları ve bilişsel süreçleri etkileyen hem de kültür örüntülerini yansıtan olgular olarak ifade edilmektedir (Naktiyok ve Timuroğlu, 2009: 87). Bu teorinin en önemli özelliklerinde bir tanesi ele alınan 10 yaşam değerinin birbiriyle ilişkili olduğudur. Bu ilişki, herhangi bir değer ile açıklanabilecek eylemlerin, diğer değerlerle çelişen veya uyum gösteren pratik, psikolojik ve sosyal sonuçlara sahip olabileceğini göstermektedir (Schwartz ve Boehnke, 2004: 231). Schwartz tarafından belirlenen 10 yaşam değeri, dünyadaki tüm kültürler tarafından kabul edilen ortak değerler kapsamındadır. Bu değer tipleri şunlardır: Güç, başarı (elde etme), hazcılık, dürtü (teşvik ediciler), öz yönelim (kendicilik), evrensellik, yardımseverlik, geleneksellik (gelenek), uyum (uygunluk), güvenlik. Bu değerlerin ifade ettiği anlamları kısaca özetleyelim (Schwartz, Sagiv and Boehnke, 2000: 316; Schwartz ve Boehnke, 2004: 239; Schwartz, 2006: 1):

Güç, sosyal statü, prestij ve insanlar ve kaynaklar üzerine hakimiyet veya kontrolün önemini ortaya koymaktadır. Bu boyut altında yer alan değerler; sosyal güç, zenginlik, yetki, kamu imajı ve sosyal tanınmadır.

Başarı, sosyal standartlara göre yetenek yoluyla gösterilen kişisel başarıyı belirtir. Bu boyut altında yer alan değerler; başarılı olmak, iddialı olmak, yetenekli olmak ve etkili olmaktır.

Hazcılık, kişiye memnuniyet ve zevk veren durumlarla ilgilidir. Bu boyut altında yer alan değerler; zevk, hayatın tadını çıkarmak ve rahatına düşkünlüktür.

Dürtü, heyecan, hayattaki değişiklikler ve yenilikler ile ilgilidir. Bu boyut altında yer alan değerler; ilginç, cesaret verici ve heyecanlı bir yaşamdır.

Öz yönelim, düşünce ve eylem bağımsızlığını ifade eder. Bu boyut altında yer alan değerler; özgür olmak, yaratıcı olmak, bağımsız olmak, kendi amaçlarını belirlemek ve merak etmektir.

Evrensellik, insanlığın ve doğanın refahını korumayı, uyum göstermeyi, kabul etmeyi ve anlamayı ifade eder. Bu boyut altında yer alan değerler; eşitlik, sosyal adalet, bilime önem verme, başkalarının düşüncelerine saygı gösterme, çevreyi koruma, doğa ile uyum içinde olma ve güzel bir dünya yaratmaktır.

Yardımsızlık, kişisel iletişimimiz olan insanların refahını korumak ve artırmakla ilgilidir. Bu boyut altında yer alan değerler; yardımsızlık, sorumluluk, affetme, dürüstlük ve vefalı olmaktır.

Geleneksellik, kültür ve dini inançların ortaya çıkardığı gelenekleri ve fikirleri kabul etmek, bu gelenek ve fikirlere saygı duymak ve bağlılık göstermek olarak ifade edilebilir. Bu boyut altında yer alan değerler; geleneklere saygı, alçak gönüllülük, ılımlı olmak, dindar olmaktır.

Uyum, diğerlerine zarar verme veya sosyal beklenti ve normları bozma olasılığı olan eylemleri, eğilimleri ve dürtüleri kısıtlamayı ifade eder. Bu boyut altında yer alan değerler, öz-disiplin, nezaket, aileyi ve kendinden büyükleri onurlandırmak, itaat etmektir.

Güvenlik, kişinin kendi ilişkilerinin ve toplumun istikrarını, uyumunu ve güvenliğini ifade eder. Bu boyut altında yer alan değerler; aile güvenliği, ulusal güvenlik, toplumsal düzen, iyilik ve sağlıktır.

Schwartz tarafından belirlenmiş olan 10 yaşam değeri, birbirine benzeyen değerlerin birbirine

uyumlu olduğu ve karşıt değerlerin ise birbiriyile çatıştığı bir yapı oluşturmaktadır. Bu yapı içerisinde insanlar birbirine benzeyen değerlere benzer düzeyde önem verirken, birbirine karşıt olan değerlere birbirlerinden farklı düzeylerde önem vermektedirler (Lee vd., 2007: 103).

Schwartz'ın ortaya koyduğu yaklaşım, değerlerin nominal ayrımının ötesine geçmektedir. Schwartz değerlerin karşılıklı uyumsuzluk ve uyumluluklarına göre dinamik olarak düzenlendiğini savunmaktadır. Bu dinamik düzenlemenin bir sonucu olarak Schwartz'ın 10 yaşam değeri için şu şekilde gruplandırma yapılmıştır: (Bilsky ve Koch, 2002: 2; Schwartz's Value Inventory):

- Değişime açık olma (Openness to change): Dürtü, öz-yönelim, hedonizm (kısmen)
- Kendini geliştirme (Self-enhancement) : Elde etme, güç, hedonizm (kısmen)
- Koruma (Conservation): Güvenlik, gelenek, uyum
- Kendini aşma (Self-transcendence): Evrensellik, yardımsızlık

Yaşam değerleri arasında uyum veya çatışma yaşanmasının nedeni, değerlerin bütünleştirilmiş yapısıdır. Bu yapıda iki ikilem yaşanması söz konusudur. Birinci ikilem, kendini geliştirme ve kendini aşma grupları arasındadır. Burada güç ve elde etme değerleri evrensellik ve yardımsızlığın karşısında yer alırlar. Kişinin kendi çıkarlarını düşünüyor olmasının yanında, diğer insanların çıkarlarını ve refahını da düşünmesi bir ikilem oluşturmaktadır. İkinci ikilem, değişime açık olmaya karşı koruma grupları arasındadır. Bir yanda düşünce, eylem ve duygularda bağımsızlık ve yeni durumlara açıklık varken diğer tarafta değişime karşı koyma, kurallar ve kısıtlamalar söz konusudur. Hazcılık ise hem değişime açık olma hem de koruma grubu tarafın-

dan paylaşılmaktadır (Schwartz, vd., 2000: 317; Schwartz, 2006: 3).

Schwartz, tarafından yapılan çalışmalar sonucunda oluşturulan 10 yaşam değerine ilişkin başka bir sınıflandırma da şu şekilde yapılmıştır: Güç, elde etme, hazcılık, dürtü ve öz yönelim “Anlaşma (Contract)”ya yönelik değer tipleriyken, evrensellik, yardımseverlik, gelenek, uyum ve güvenlik “Kollektif (Collective)”liğe yönelik değer tipleri olarak yorumlanmıştır (Holdsworth, 2003: 1890).

3. LİTERATÜR İNCELEMESİ

İnsan davranışları genellikle birden fazla değer ile açıklanmaktadır. Değerler, alışkanlıklar gibi bilinçli hareket etmeyi gerektirmeyen mekanizmalar vasıtasıyla insan davranışlarını etkiler (Bardi ve Schwartz, 2003: 1209). Bu etkileri görmek amacıyla çalışmanın bu bölümünde, yaşam değerlerine yönelik literatürde daha önce yapılmış çalışmalara yer verilmiştir. Bu çalışmalardan Naktiyok ve Timuroğlu (2009) tarafından öğrencilerin motivasyonel değerlerinin girişimcilik niyeti üzerine etkisi araştırılmış ve motivasyonel değer ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Öğrencilerin girişimcilik niyeti ile değişime açıklık (öz yönelim, hazcılık, dürtü) ve kendini geliştirme (hazcılık, güç ve elde etme) ile ilgili değerler arasında olumlu ve kuvvetli ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin değer önceliklerine bakıldığında, güvenlik, uyum, evrensellik ve yardımseverlik ile ilgili değerlerin, davranışlara yol göstermede diğer değerlere göre daha önemli görüldüğü belirlenmiştir.

Holdsworth (2003) tarafından yapılan çalışmada ise öğrencilerin Schwartz’ın yaşam değeri tiplerinden yardımseverlik, dürtü, güvenlik ve öz yönelim değer tiplerine en yüksek puanı verdikleri görülmüştür. En az puan verilen değerler ise güç ve gelenektir. Ayrıca, anlaşmaya (contract)

yönelik değer tiplerinin kolektifliğe (collective) yönelik değer tiplerinden daha güçlü ilişkiler gösterdiği bulunan sonuçlar arasında yer almaktadır.

Schwartz vd., (2000) yaptıkları çalışmada değerler ve kaygılar arasındaki ilişkiler üzerinde durmuşlardır. Çalışmada kaygılar, mikro ve makro düzeyde kaygılar olarak ele alınmıştır. Mikro düzeyde kaygılar, kişinin kendisi ve yakın çevresi ile ilgiliyken, makro düzeydeki kaygılar kişinin sosyal çevresi, toplumsal ve dünya düzeni ile ilgilidir. Bulunan analiz sonuçlarına göre; güç, elde etme ve hazcılık değer tipleri, makro düzeyde kaygıları engelleyici bir özelliğe sahiptir. Çünkü başkalarının çıkarları bu üç değer tipi açısından pek önemli görülmemektedir. Yardımseverlik ve evrensellik değer tipleri ise makro kaygılar ile ilgili değer tipleridir. Her iki değer tipinde de başkalarının ve toplumun refahını korumak ve arttırmak önceliklidir, bu konularda sorumluluk duyulmaktadır. Yardımseverlik ve evrensellik değer tipleri mikro düzeyde kaygıların ilerlemesini engellemektedir. Gelenek değer tipi, makro kaygılarla doğrudan ilişkilidir. Öz yönelim, dürtü ve güvenlik değer tipleri ile mikro kaygılar arasında olumlu ilişki bulunamamıştır. Fakat sağlık ve koruma konusundaki makro ve mikro kaygılarla güvenlik değer tipi arasında ilişki bulunmuştur.

Ülkemizde de yaşam değeri yönelimlerini esas alan çalışmalar bulunmaktadır. Schwartz’ın çalışmalarına bağlı olarak Kapu (2001) Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaşayan girişimcilerin yaşam değeri yönelimlerini belirlemeye yönelik bir çalışma yapmıştır. Yıldız (2004) tarafından Kafkas Üniversitesi’ndeki akademik personelin günlük faaliyetlerinde hangi değerlere göre hareket ettiklerini ve onları motive eden yaşam değerlerini belirlemek amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Bu iki çalışmanın ortak noktası, elde edilen sonuçlara göre hem girişimciler hem de akademisyenler açısından en yüksek yaşam değeri-

nin “evrensellik” olmasıdır. Bir diğer çalışma da Bayazıt vd., (2006) tarafından yapılan SMMM ve YMM’lerin yaşam değeri yönelimlerini inceleyen çalışmadır. Araştırmanın sonucunda, SMMM ve YMM’lerin Uyum, Güç, Evrensellik, Dürtü, Gelenek, Ait Olma, Yardımseverlik ve Hazcılık olmak üzere sekiz adet yaşam değeri yönelimi olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın Schwartz ölçeğinden farklılaştığı iki nokta vardır. Birincisi, SMMM ve YMM’lerin yaşam değerleri yönelimleri arasında Elde etme, Öz Yönelim ve Güvenlik bulunmamasıdır. İkincisi ise, Schwartz’ın geliştirmiş olduğu yaşam değeri yönelimlerinden farklı olarak Türkiye’de faaliyet gösteren SMMM ve YMM’lerin “Ait Olma” yaşam değerine sahip olduğu belirlenmiştir.

4. ARAŞTIRMA

4.1 ARAŞTIRMANIN AMACI, ÖRNEKLEMİ VE VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ

Bu çalışmanın amacı, muhasebe ve finansman alanındaki öğretim elemanlarının yaşam değeri yönelimlerini oluşturan faktörleri belirlemektir. Çalışma Schwartz (1992) tarafından geliştirilen değerler teorisine dayanmakta ve bu teoriye dayanarak oluşturulmuş olan anket formu çalışmamızda kullanılmıştır. Araştırmaya Türkiye’deki farklı üniversitelerde görev yapan 170 muhasebe ve finansman öğretim elemanı katılmıştır. Araştırma 21.10.2009-20.06.2010 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm anket katılımcılarının demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorulardan oluşurken anket formunun ikinci bölümü ise katılımcıların yaşam değerlerini belirlemeye yönelik 35 ifadeden oluşmaktadır. Bu bölümde anket formunda yer alan ifadelere katılımcıların 5’li likert ölçeği (5: Kesinlikle katılıyorum,...1: Kesinlikle katılmıyorum) ile cevap vermeleri istenmiştir. İnternet ortamında hazırlanan anket formu öğretim elemanlarının mail adreslerine gönderilmiştir.

Araştırma anketinin internet erişim adresi (<https://spreadsheets.google.com/spreadsheet/viewform?formkey=dE1SZ0VLTm84dndBVUMyVzBWUHFPTXc6MA>) olup, anket formuna bu adresten ulaşılabilmektedir (EK:1). Ayrıca anket formu Afyon Kocatepe Üniversitesi’nde düzenlenen 13. Ulusal Finans Sempozyumu’nda da öğretim elemanlarına sunulmuş olarak çalışmaya katılım artırılmaya çalışılmıştır. İnternet üzerinden doldurulan anket formundan Excel programı halinde elde edilen veriler ile 13. Ulusal Finans Sempozyumu’nda doldurulan anketler analiz için SPSS 15 istatistik paket programına aktarılarak faktör analizine tabi tutulmuştur.

4.2 ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırma katılımcılarının demografik özellikleri ve analizler neticesinde elde edilen bulgular aşağıda açıklanmıştır.

4.2.1 DEMOGRAFİK BULGULAR

Araştırmaya Türkiye’deki muhasebe ve finansman alanında görev yapan 170 öğretim elemanı katılmıştır. Katılımcıların 28’i görev yapmakta olduğu üniversite ismini belirtmemiştir. Araştırma katılımcılarına ait demografik bilgiler aşağıdaki Tablo 1’de yer almaktadır. Tablo 1’e göre araştırmaya katılan muhasebe ve finansman öğretim elemanlarının %1,8’i Profesör, %21,2’si Doçent Dr., %32,4’ü Y.Doç. Dr., %4,7’si Öğr. Gör. Dr., %15,9’u Öğr. Gör., %4,7’si Arş. Gör. Dr. ve %19,4’ü Arş.Gör.’dir. Araştırmaya katılan öğretim elemanlarının 101’i (%59) muhasebe alanında, 69’u (%41) ise finans alanında çalışmaktadır. Katılımcıların büyük bir kısmı evli (%69) olup katılımcıların %68’i erkektir. Araştırma katılımcılarının %42’lik kısmı üniversite bünyesinde idari bir görev yürütmektedir. Öğretim elemanlarının büyüme ortamları her iki yaş dönemi (1-12 yaş büyüme ortamı %36, 13-18

yaş büyüme ortamı %45) içinde büyük oranla şehir (kent) olduğu tespit edilmiştir. Öğretim elemanlarının araştırma tarihi itibarıyla %12'lik kısmı İlçe'de, %40'ı Şehir'de ve %48'lik kısmının ise Büyükşehir'de yaşamakta olduğu Tablo 1'den açıkça görülmektedir.

Tablo 1. Araştırma Katılımcılarının Demografik Özellikleri

Akademik Unvan	N	%	Çalışma alanı	N	%	Büyüme Ortamı (1-12 yaş)	N	%
Profesör Dr.	3	1,8	Muhasebe	101	59	Köy	30	18
Doçent Dr.	36	21,2	Finans	69	41	Kasaba veya İlçe Merkezi	31	18
Y. Doçent Dr.	55	32,4	Medeni Hal	N	%	Şehir (Kent)	61	36
Öğr. Gör. Dr	8	4,7	Evli	118	69	Büyükşehir	48	28
Öğr. Gör.	27	15,9	Bekar	48	28			
Arş. Görv. Dr.	8	4,7	Dul	4	3			
Arş. Görv.	33	19,4	Meslekte Çalışma Süresi (Yıl)	N	%	Büyüme Ortamı (13-18 yaş)	N	%
Cinsiyet	N	%	1 – 5	15	9	Köy	3	1
Bay	116	68	6 – 10	35	21	Kasaba veya İlçe Merkezi	24	15
Bayan	54	32	11 – 15	40	24	Şehir (Kent)	77	45
			16 – 20	55	32	Büyükşehir	66	39
Yaş	N	%	21 – 25	6	4			
21 – 30	13	7	26- ve üstü	19	10	Yaşanılan Yer	N	%
31 – 40	105	62	İdari Görev	N	%	İlçe	20	12
41 – 50	32	18	Var	71	42	Şehir (Kent)	69	40
51 ve üstü ...	20	13	Yok	99	58	Büyükşehir	81	48

4.2.2 FAKTÖR ANALİZİ BULGULARI

Muhasebe ve finansman öğretim elemanlarının yaşam değeri yönelimlerini tespit etmeye yönelik yapılan bu çalışmada aralarında ilişki bulunduğunu düşündüğümüz cevapların anlaşılmasını ve yorumlanmasını kolaylaştırmak amacıyla faktör analizi uygulanmıştır (Temel bileşenler analizi, varimax rotasyonu). Faktör analizinden önce, örnek alınan kütlelin yeterliliğini test etmek için Kaiser- Meyer-Olkin (KMO) ve verilerin uygunluğunu test etmek için de Barlett's Test of Sphericity uygulanmıştır (KMO: 0,641, Barlett's Test of Sphericity: 892,015 p<0,000). KMO test ölçümünün %64,1 olması, araştırma verilerinin faktör analizi için uygunluğunu ve örneklemin yeterli olduğunu, Barlett testinde ise anlam-

lılığın, $p < 0,000$ bulunmuş olması, araştırma verilerinden anlamlı faktörler elde edilebileceğini göstermektedir. Tüm anket sorularının güvenilirliğini ölçen Cronbach ∞ değeri (0.753) ifadelerin daha önce belirlenen, ilgili oldukları boyutların ölçülmesine anlamlı bir biçimde katkıda bulunduğunu ifade etmektedir. Verilerin anti-image'lerine bakılarak asıl köşegen üzerindeki değerlerden 0,5'in altında olan ifadeler faktör analizine dâhil edilmemiştir. Bu ifadeler 8., 18.,

19., 25., 26. ve 29. ifadelerdir (EK:2). İlgili altı ifadenin analizden çıkarılması ile birlikte kalan 29 ifadenin güvenilirliğini ölçen Cronbach ∞ değeri tekrar hesaplanmıştır. Elde edilen Cronbach ∞ değeri (0.662) daha önce belirlenen, ilgili oldukları boyutların ölçülmesine anlamlı bir biçimde katkıda bulunduğunu ifade etmektedir. Elde edilen faktör analizi sonuçları aşağıdaki Tablo 2a'da gösterilmiştir.

Tablo 2a. Faktör Analizi Sonuçları

DEĞİŞKENLER	FAKTÖR YÜKLERİ								
	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4	Faktör 5	Faktör 6	Faktör 7	Faktör 8	Faktör 9
İfade 1	0,133	-0,044	0,070	0,064	-0,052	-0,080	-0,100	0,720	-0,025
İfade 2	0,579	0,166	-0,031	-0,055	0,291	0,144	0,065	0,266	-0,070
İfade 3	0,178	-0,150	0,404	0,159	0,296	0,239	-0,310	-0,154	0,270
İfade 4	0,734	-0,035	0,021	0,063	-0,095	-0,068	-0,105	-0,033	0,200
İfade 5	0,700	-0,088	-0,135	0,039	-0,110	0,035	0,078	0,126	0,199
İfade 6	0,184	0,064	-0,046	0,117	-0,099	0,128	0,162	0,421	0,498
İfade 7	0,069	-0,073	-0,095	0,561	-0,035	0,119	0,308	0,296	0,037
İfade 9	0,025	0,099	0,038	0,772	-0,073	0,097	0,060	-0,120	0,226
İfade 10	0,562	-0,011	0,149	0,476	0,004	0,064	0,068	0,046	0,009
İfade 11	0,074	-0,005	-0,076	0,684	0,176	-0,039	-0,099	0,114	-0,109
İfade 12	0,200	0,093	0,014	0,042	0,126	-0,058	0,019	-0,053	0,801
İfade 13	0,168	0,449	-0,114	0,337	-0,096	-0,347	0,298	-0,151	0,190
İfade 14	0,043	0,759	0,083	-0,026	0,152	-0,193	0,030	-0,049	0,099
İfade 15	-0,004	0,628	0,116	-0,239	0,026	0,351	0,069	-0,024	0,099
İfade 16	0,018	0,679	0,098	0,069	0,180	0,097	0,189	0,005	-0,027
İfade 17	0,288	0,225	0,225	0,156	0,315	-0,005	0,315	-0,107	-0,066
İfade 20	-0,086	0,545	0,147	0,197	-0,042	0,095	-0,342	0,098	-0,045
İfade 21	-0,110	0,120	0,016	0,029	0,671	-0,019	0,015	0,115	0,140

İfade 22	-0,189	0,347	0,096	0,103	0,606	-0,038	-0,092	-0,218	0,024
İfade 23	0,176	-0,088	-0,030	-0,121	0,584	-0,353	0,172	-0,067	-0,166
İfade 24	-0,005	0,121	0,138	0,072	0,417	0,200	0,429	0,397	0,016
İfade 27	-0,006	0,072	0,061	0,080	0,038	-0,075	0,767	-0,068	0,078
İfade 28	-0,202	0,083	0,700	-0,123	-0,044	0,017	0,220	-0,059	0,177
İfade 30	-0,025	0,095	0,742	0,026	0,118	-0,074	-0,083	0,149	-0,002
İfade 31	0,059	0,184	0,764	-0,043	-0,026	-0,154	0,045	0,021	-0,185
İfade 32	0,034	-0,006	0,062	-0,066	-0,345	0,499	0,303	-0,400	-0,130
İfade 33	0,381	-0,014	-0,197	0,061	-0,086	0,651	-0,011	0,104	-0,022
İfade 34	-0,099	0,157	-0,158	0,289	-0,016	0,489	-0,192	-0,158	0,081
İfade 35	0,450	0,218	-0,217	-0,009	-0,224	0,290	0,002	-0,379	-0,044

Tablo 2a incelendiğinde değişkenliğin büyük kısmını açıklayan 9 adet faktör görülmektedir. Ancak faktör analizinde özdeğeri 1'in üzerinde olan ve en az iki ifade ile cevaplanan faktörler dikkate alındığından dolayı, ifade 1'in yer aldığı "Faktör 8", faktörler adlandırılırken dikkate alın-

mamıştır. Geriye kalan sekiz faktör ise sırasıyla; yardımseverlik, güç, öz yönelim, uyum, hazcılık, gelenek, dürtü ve güvenlik olarak adlandırılmıştır. Adlandırılan sekiz faktöre ilişkin sonuçlar aşağıdaki Tablo 2b'de yer almaktadır.

Tablo 2b. Faktör Analizi Sonuçları

DEĞİŞKENLER	FAKTÖR YÜKLERİ							
	Yardımseverlik	Güç	Öz yönelim	Uyum	Hazcılı	Gelenek	Dürtü	Güvenlik
İfade 2	0,579	0,166	-0,031	-0,055	0,291	0,144	0,065	-0,070
İfade 3	0,178	-0,150	0,404	0,159	0,296	0,239	-0,310	0,270
İfade 4	0,734	-0,035	0,021	0,063	-0,095	-0,068	-0,105	0,200
İfade 5	0,700	-0,088	-0,135	0,039	-0,110	0,035	0,078	0,199
İfade 6	0,184	0,064	-0,046	0,117	-0,099	0,128	0,162	0,498
İfade 7	0,069	-0,073	-0,095	0,561	-0,035	0,119	0,308	0,037
İfade 9	0,025	0,099	0,038	0,772	-0,073	0,097	0,060	0,226
İfade 10	0,562	-0,011	0,149	0,476	0,004	0,064	0,068	0,009

İfade 11	0,074	-0,005	-0,076	0,684	0,176	-0,039	-0,099	-0,109
İfade 12	0,200	0,093	0,014	0,042	0,126	-0,058	0,019	0,801
İfade 13	0,168	0,449	-0,114	0,337	-0,096	-0,347	0,298	0,190
İfade 14	0,043	0,759	0,083	-0,026	0,152	-0,193	0,030	0,099
İfade 15	-0,004	0,628	0,116	-0,239	0,026	0,351	0,069	0,099
İfade 16	0,018	0,679	0,098	0,069	0,180	0,097	0,189	-0,027
İfade 17	0,288	0,225	0,225	0,156	0,315	-0,005	0,315	-0,066
İfade 20	-0,086	0,545	0,147	0,197	-0,042	0,095	-0,342	-0,045
İfade 21	-0,110	0,120	0,016	0,029	0,671	-0,019	0,015	0,140
İfade 22	-0,189	0,347	0,096	0,103	0,606	-0,038	-0,092	0,024
İfade 23	0,176	-0,088	-0,030	-0,121	0,584	-0,353	0,172	-0,166
İfade 24	-0,005	0,121	0,138	0,072	0,417	0,200	0,429	0,016
İfade 27	-0,006	0,072	0,061	0,080	0,038	-0,075	0,767	0,078
İfade 28	-0,202	0,083	0,700	-0,123	-0,044	0,017	0,220	0,177
İfade 30	-0,025	0,095	0,742	0,026	0,118	-0,074	-0,083	-0,002
İfade 31	0,059	0,184	0,764	-0,043	-0,026	-0,154	0,045	-0,185
İfade 32	0,034	-0,006	0,062	-0,066	-0,345	0,499	0,303	-0,130
İfade 33	0,381	-0,014	-0,197	0,061	-0,086	0,651	-0,011	-0,022
İfade 34	-0,099	0,157	-0,158	0,289	-0,016	0,489	-0,192	0,081
İfade 35	0,450	0,218	-0,217	-0,009	-0,224	0,290	0,002	-0,044
Faktör Ortalaması	0,605	0,612	0,653	0,672	0,544	0,546	0,598	0,650
Faktör Özdeğeri	3,426	3,139	2,127	1,698	1,605	1,482	1,279	1,072
Faktör % Varyansı	11,814	10,826	7,335	5,856	5,535	5,111	4,412	3,697

Aşağıda ise elde edilen faktörlere ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

Faktör 1: Yardımseverlik

Faktör analizi neticesinde birinci faktör olarak elde edilen yardımseverlik faktörünün faktör ortalaması 0,605, faktör özdeğeri ise 3,426'dır. Birinci faktör toplam varyansın %11,814'nü açıklamaktadır. Faktörü oluşturan değişkenler 2., 4., 5., 10. ve 35. ifadelerdir. Faktörü oluşturan

değişkenlerin faktördeki yüklerine bakıldığında, en önemli değişken dördüncü ifadedir. Faktör içinde toplanan değişkenler sırasıyla; "*Günü-müze ulaşan tarihi ve kültürel eserleri inşa edenlere karşı hayranlık duyuyorum*", "*İhtiyacı olan insanlarla dayanışma içinde olunmalıdır*", "*Cömertlik önemli bir insani değerdir*", "*Toplumsal düzenin korunması için bireyler iş birliği yapmalıdır*" ve "*Önemli kararlar alınmadan önce aile büyüklerine danışmak gerekir*" ifadeleridir. Yardımseverlik faktöründe toplanan de-

ğişkenler insani duygular, insanların refahını korumak ve artırmak amacıyla ilgilidir. Bu kapsamda öğretim elemanlarının dayanışma duygusu ön plana çıkmaktadır.

Faktör 2: Güç

Faktör analizi neticesinde ikinci faktör olarak elde edilen güç faktörünün faktör ortalaması 0,612 faktör özdeğeri ise 3,139'dur. İkinci faktör toplam varyansın %10,826'sını açıklamaktadır. Faktörü oluşturan değişkenler 13., 14., 15., 16. ve 20. ifadelerdir. Faktörü oluşturan değişkenlerin faktördeki yüklerine bakıldığında, en önemli değişken on dördüncü ifadedir. Faktör içinde toplanan değişkenler sırasıyla; "*Bulduğum sosyal çevredeki ilişkiler üzerinde etkili olmak isterim*", "*İş ilişkilerimde gücü elinde bulduran taraf her zaman ben olmuşumdur*", "*Uzmanları yönetmeyi uzman olmaya tercih ederim*", "*Statümün güçlü olmadığı bir işte asla çalışmam*" ve "*Hayatımda tesadüflere yer yoktur*" ifadeleridir. Güç faktöründe toplanan değişkenler bir bütün olarak değerlendirildiğinde öğretim elemanlarının sosyal statüyü, prestiji, insanlar ve kaynaklar üzerinde hâkimiyet ve/veya kontrolü önemsedikleri söylenebilir.

Faktör 3: Öz yönelim (Kendicilik)

Faktör analizi neticesinde üçüncü faktör olarak elde edilen öz yönelim (kendicilik) faktörünün faktör ortalaması 0,653, faktör özdeğeri ise 2,127'dir. Üçüncü faktör toplam varyansın %7,335'nı açıklamaktadır. Faktörü oluşturan değişkenler 3., 28., 30. ve 31. ifadelerdir. Faktörü oluşturan değişkenlerin faktördeki yüklerine bakıldığında, en önemli değişken otuzuncu ifadedir. Faktör içinde toplanan değişkenler sırasıyla; "*Doğa insan ihtiyaçları için tahrip edilmemelidir*", "*Karar alırken başkalarının fikrine danışmama gerek yoktur*", "*İnsan bağımsız düşündüğü sürece kendini var edebilir*" ve "*Problemlerimi kendi başıma çözerim*" ifadele-

ridir. Öz yönelim faktöründe toplanan değişkenler bir bütün olarak değerlendirildiğinde öğretim elemanlarının öz güvenlerinin yüksek olduğu ve bu çerçevede kendilerini sürekli yenileyerek karar sürecinde birikimleri doğrultusunda toplum baskısından etkilenmeksizin bireysel özgürlüklerini kullanarak hareket ettikleri ve karar aldıkları söylenebilir.

Faktör 4: Uyum

Faktör analizi neticesinde dördüncü faktör olarak elde edilen uyum faktörünün faktör ortalaması 0,672 faktör özdeğeri ise 1,698'dir. Dördüncü faktör toplam varyansın %5,856'sını açıklamaktadır. Faktörü oluşturan değişkenler 7., 9. ve 11. ifadelerdir. Faktörü oluşturan değişkenlerin faktördeki yüklerine bakıldığında, en önemli değişken dokuzuncu ifadedir. Faktör içinde toplanan değişkenler sırasıyla; "*Toplumsal kurallara uygun yaşam tarzına sahip olmak gerekir*", "*Çevremizle iyi ilişkiler kurmalı ve çevremizin beğenisini kazanmalıyız*" ve "*Kişisel çıkarların korunması toplumsal düzenin sağlanmasına bağlıdır*" ifadeleridir. Uyum faktöründe toplanan değişkenler bir bütün olarak değerlendirildiğinde öğretim elemanlarının çevresindeki toplumsal düzenle iyi ilişkiler kurarak uyumlu bir şekilde yaşama düşüncelerinin olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca öğretim elemanlarının çevresindeki kişilerin takdirini kazanma yönelimlerinin olduğu ifade edilebilir.

Faktör 5: Hazcılık

Faktör analizi neticesinde beşinci faktör olarak elde edilen hazcılık faktörünün faktör ortalaması 0,544 faktör özdeğeri ise 1,605'dir. Beşinci faktör toplam varyansın %5,535'ni açıklamaktadır. Faktörü oluşturan değişkenler 17., 21., 22. ve 23. ifadelerdir. Faktörü oluşturan değişkenlerin faktördeki yüklerine bakıldığında, en önemli değişken yirmi birinci ifadedir. Faktör içinde toplanan değişkenler sırasıyla; "*Yaptığım*

işte başarılarımıyla tanınmak isterim”, “Yaşam keyif aldığımız sürece anlamlıdır”, “Benim için haz veren şey iyi, acı veren şey kötüdür”, “İnsanlar iyi hissedecekse estetik ameliyat olabilirler” ifadeleridir. Hazcılık faktöründe toplanan değişkenler bir bütün olarak değerlendirildiğinde öğretim elemanlarının yaşam değerini benimsemiş bireyler olarak sosyal yaşamın odağına kendilerini koydukları ve haz aldıkları takdirde yaşamı anlamlı buldukları ve yaşamsal zevk ve eğlenceleri önemsedikleri söylenebilir.

Faktör 6: Gelenek

Faktör analizi neticesinde altıncı faktör olarak elde edilen gelenek faktörünün faktör ortalaması 0,546 faktör özdeğeri ise 1,482’dir. Altıncı faktör toplam varyansın %5,111’ni açıklamaktadır. Faktörü oluşturan değişkenler 32., 33. ve 34. ifadelerdir. Faktörü oluşturan değişkenlerin faktördeki yüklerine bakıldığında, en önemli değişken otuz üçüncü ifadedir. Faktör içinde toplanan değişkenler sırasıyla; *“İnsanlar görücü vasıtasıyla tanıştıkları kişilerle evlenebilirler”, “Milli ve dini bayramlar geleneklerimizi yaşatmak için bir fırsattır”* ve *“Yeniliklere karşı temkinli olmak gerekir”* ifadeleridir. Gelenek faktöründe toplanan değişkenler bir bütün olarak değerlendirildiğinde öğretim elemanlarının toplumun yazılı olmayan örf ve adet gibi değerlerini dikkate aldıkları ve milli ve dini geleneklerimizi yaşatma eğiliminde oldukları söylenebilir.

Faktör 7: Dürtü

Faktör analizi neticesinde yedinci faktör olarak elde edilen dürtü faktörünün faktör ortalaması 0,598, faktör özdeğeri ise 1,279’dur. Yedinci faktör toplam varyansın %4,412’sini açıklamaktadır. Faktörü oluşturan değişkenler 24. ve 27. ifadelerdir. Faktörü oluşturan değişkenlerin faktördeki yüklerine bakıldığında, en önemli değişken yirmi yedinci ifadedir. Faktör içinde toplanan değişkenler sırasıyla; *“Kendimi hayatın her*

alanında sürekli olarak yenilerim” ve *“Yeni bir şey satın almak çocukluğumda olduğu gibi beni hala heyecanlandırır”* ifadeleridir. Dürtü faktöründe toplanan değişkenler bir bütün olarak değerlendirildiğinde öğretim elemanlarının hayat-taki değişikliklere ve yeni gelişmelere ve değişimlere yönelik istekli oldukları söylenebilir. Ayrıca öğretim elemanları heyecanlı bir yaşamı önemsemektedirler.

Faktör 8: Güvenlik

Faktör analizi neticesinde sekizinci faktör olarak elde edilen güvenlik faktörünün faktör ortalaması 0,650, faktör özdeğeri ise 1,072’dir. Sekizinci faktör toplam varyansın %3,697’sini açıklamaktadır. Faktörü oluşturan değişkenler 6. ve 12. ifadelerdir. Faktörü oluşturan değişkenlerin faktördeki yüklerine bakıldığında, en önemli değişken on ikinci ifadedir. Faktör içinde toplanan değişkenler sırasıyla; *“Düzenli olarak derneklere maddi yardımda bulunurum”* ve *“İnsanlar için en önemli olan şey güvenlik duygusudur”* ifadeleridir. Güvenlik faktöründe toplanan değişkenler bir bütün olarak değerlendirildiğinde öğretim elemanlarının kendi ilişkilerinin ve toplumun istikrarını, uyumunu ve güvenliği ile ulusal güvenliği, toplumsal düzeni, iyiliği ve sağlığı önemsedikleri ifade edilebilir. Ayrıca öğretim elemanları kendilerini güvenli hissedecekleri bir ortamı ve bu ortamda gerçekleştirilen ilişkileri tercih ettikleri ifade edilebilir.

5. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Üniversitelerin muhasebe ve finansman alanında görev yapan öğretim elemanlarının yaşam değeri yönelimlerini oluşturan faktörlerin belirlenmesine yönelik araştırmanın sonucunda, muhasebe ve finansman öğretim elemanlarının yardımseverlik, güç, öz yönelim, uyum, hazcılık, gelenek, dürtü ve güvenlik olmak üzere sekiz adet yaşam değeri yönelimi olduğu tespit edilmiştir. Faktör analizi sonucuna göre bu sekiz

yaşam değeri yönelimi arasında yardımseverlik yaşam değeri yönelimi gerek faktör özdeğeri (3,426) gerekse de faktör varyansı (%11,814) ile diğer yedi yaşam değeri yönelimine göre daha baskın olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuç öğretim elemanlarının kişisel iletişimde buldukları öğrencilerinin, meslektaşlarının ve toplum bireylerinin refahını koruma ve artırma eğilimlerinin diğer faktörlere göre daha önemli olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca öğretim elemanlarının dayanışma, affetme ve vefa duygularının baskın olduğu ifade edilebilir. Araştırmamız da, Schwartz'ın (1992;1994) geliştirmiş olduğu yaşam değeri yönelimlerinden farklı olarak muhasebe ve finansman öğretim elemanlarının yaşam değeri yönelimleri arasında “başarı (elde etme)” ve “evrensellik” yaşam değeri yönelimleri bulunmamaktadır. Ayrıca araştırmamız

muhasebe ve finansman alanında görev yapan akademisyenler ve bu alandaki muhasebe meslek mensupları arasında yaşam değeri yönelimlerinin farklılık gösterdiğini ortaya koymasından da önem arz etmektedir. Çünkü muhasebe meslek mensupları üzerinde (Bayazıtlı vd., 2006) gerçekleştirilen araştırma sonuçları “ait olma” yaşam değeri yönelimini içerirken, çalışmamızda bu faktör elde edilememiştir. Buna karşın ilgili çalışmadan farklı olarak çalışmamızda “öz yönelim” yaşam değeri yönelimi elde edilmiştir. Bu yaşam değeri yönelimini oluşturan ifadeler incelendiğinde; toplumun gelişme göstermesinde öğretim elemanlarında bulunması gereken öz güven, sürekli gelişim ve karar alma sürecinde toplum baskısından etkilenmeksizin bireysel özgürlükleri ön plana çıkarma olgusunun ağır bastığı söylenebilir..

KAYNAKÇA

- Baloğlu, M. ve Balgalmış, E. (2004). İlköğretim ve ortaöğretim yöneticilerinin öz-değerlerinin betimlenmesi: tokat ili örneği, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 3 (10), ss. 19-31.
- Bardi, A. ve Schwartz, S.H.. (2003). Values and behavior: Strength and Structure of Relations, *Personality and Social Psychology Bulletin*, Vol.29, No.10, pp. 1207-1220.
- Bayazıtlı, E, Yayla, H.E. ve Gürel, E. (2006). Serbest muhasebeci mali müşavirlerin yaşam değeri yönelimlerini oluşturan faktörlerin belirlenmesi üzerine bir araştırma, *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, Yıl. 20, Sayı. 6, ss. 1-12.
- Bilsky, W. and Koch, M., (2002). On the content and structure of values: universals or methodological artefacts? In J. Blasius, J. Hox, E. deLeeuw & P. Schmidt (Eds.), *Social Science Methodology in the New Millennium. Updated and Extended Proceedings of the Fifth International Conference on Logic and Methodology, October 3-6, 2000* (ss. 1-15), Cologne, Germany. Leverkusen: Leske + Budrich.
- Gauthier, J. (2007). *Onward toward a universal declaration of ethical principles for psychologists: draft and progress report*, International Union of Psychological Science's Preface to the 2006 Report, Canada.
- Holdsworth, D. (2003). Measuring the structure and importance of consumer values for segmenting an eco tourism market using schwartz's values survey, *ANZMAC 2003 Conference Proceedings Adelaide*, ss. 1890-1896.
- Kapu, H. (2001). *Orta ve Güneydoğu Anadolu'da yaşayan girişimci/yöneticilerin yaşam ve girişim değerleri*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2001, İstanbul.
- Lee, J. A; Soutar, G. N; Daly, T. M; Kelley, J. B. & Louviere, J. (2007). Schwartz Values Clusters and Tourists' Activities, http://conferences.anzmac.org/ANZMAC2007/papers/C%20Mathies_1a.pdf (Erişim Tarihi, 01 Nisan 2011).
- Mills, G R., Austin, S.A., Thomson, D. S. & Devine-Wright, H. (2009). Applying a universal content and structure of values in construction management, *Journal of Business Ethics*, Vol. 90, iss. 4, pp. 473-501.
- Naktiyok, A. and Timuroğlu, M. K. (2009). Öğrencilerin motivasyonel değerlerinin girişimcilik niyetleri üzerine etkisi ve bir uygulama, *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt. 23, Sayı. 3, ss. 85-103.
- Schwartz, S.H. (1992). *Universals in the content and structure of values: theoretical advances and empirical tests in 20 countries..* M.P. Zanna (Ed.), Vol.25, ss.1-65, *Advances in experimental social psychology*, San Diego, CA: Academic Pres.
- Schwartz, S. H. (2006). *Basic human values: an overview*, www.yourmorals.org/schwartz.2006.basic%20human%20values.pdf. (Erişim Tarihi, 07 Ocak 2011)
- Schwartz, S. H. & Boehnke, K. (2004). Evaluating the structure of human values with confirmatory factor analysis, *Journal of Research in Personality*, 38: 230–255.
- Schwartz, S. H., Sagiv, L. and Boehnke, K (2000). Worries and values, *Journal of Personality*, 68:2, pp. 309-346.
- Schwartz, S. H., Struch, N. and Bilsky, W. (1990). Values and intergroup social motives: a study of Israeli and German students, *Social Psychology Quarterly*, Vol. 53, No. 3, pp. 185-198.
- Schwartz's Value Inventory*, http://changingminds.org/explanations/values/schwartz_inventory.htm (Erişim Tarihi, 07 Ocak 2011)
- Yıldız, S. (2004). *Örgüt kültürü ve Kafkas Üniversitesi akademik personeli arasında paylaşılan değerler*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

EK: 1 ARAŞTIRMA ANKETİ**Erişim Adresi:**

<https://spreadsheets.google.com/preadsheet/viewform?formkey=dEISZ0VLTm84dndBVUMyVzBWUHFPTXc6MA>

Sayın Hocam,

Bu anket formu “*Muhasebe ve Finansman Öğretim Elemanlarının Yaşam Değeri Yönelimlerini Oluşturan Faktörlerin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Türkiye Örneği*” başlıklı akademik bir makalenin veri setini oluşturmak amacıyla hazırlanmıştır.

Anket katılımcılarının **isim belirtmelerine gerek olmayıp**, verilen cevaplar gizli tutulacak ve **akademik amaç dışında kesinlikle kullanılmayacaktır**. Ayrıca, dilediğiniz takdirde **araştırma sonuçlarını sizinle paylaşmaktan** mutluluk duyacağımızı belirtmek isteriz.

Ankette yer alan her bir sorunun cevaplandırılması çok önemlidir. Çünkü eksik anketler veri tabanı ile yapılan analizlerde değerlendirmeye alınmamaktadır. Bu nedenle anketin cevaplandırılmasında göstereceğiniz özen, yapılacak araştırmanın sağlıklı sonuçlar vermesine yardımcı olacaktır.

Değerli zamanınızı ayırdığınız için şimdiden teşekkür eder, iyi günler dileriz.

Saygılarımızla,

Doç. Dr. Hasan ABDİOĞLU
Balıkesir Üniversitesi,
Bandırma İ.İ.B.F
İşletme Bölümü,
Muhasebe ve Finansman A.B.D.

Yrd. Doç. Dr. Ahmet BÜYÜKŞALVARI
Selçuk Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İşletme Bölümü,
Muhasebe ve Finansman A.B.D.

Arş. Gör. Burcu İŞGÜDEN
Balıkesir Üniversitesi,
Bandırma İ.İ.B.F
İşletme Bölümü,
Muhasebe ve Finansman A.B.D.

Üniversiteniz:Üniversitesi

Aşağıda yer alan ifadelerden, size uygun olanını lütfen (X) işareti ile belirtiniz!

1. Unvanınız : Öğr. Gör. Öğr. Gör. Dr. Y. Doçent Dr. Doçent Dr. Profesör Dr.
2. Cinsiyetiniz : Bay Bayan
3. Medeni Haliniz : Evli Bekar Dul
4. Yaşınız : 21 – 30 31 – 40 41 – 50 51 ve üstü ...
5. Çalışma Alanınız: Muhasebe Finans
6. Kurumunuzda çalışma süreniz : 1 – 5 6 – 10 11 – 15 16 – 20
 21 – 25 26- ve üstü
7. İdari göreviniz : Var Yok
8. Büyüme çağınız (**1-12** yaşına kadar) çoğunlukla hangi ortamda geçti?
 Köy Kasaba veya İlçe Merkezi Şehir (Kent) Büyükşehir
9. Büyüme çağınız (**13-18** yaşına kadar) çoğunlukla hangi ortamda geçti?
 Köy Kasaba veya İlçe Merkezi Şehir (Kent) Büyükşehir
10. Şuan itibarıyla yaşadığınız yer neresidir?
 İlçe Şehir (Kent) Büyükşehir

		5- Kesinlikle Katılıyorum	4- Katılıyorum	3- Kısmen Katılıyorum	2- Katılmıyorum	1- Kesinlikle Katılmıyorum
	Aşağıda <i>yaşam değeri yönelimlerini oluşturan</i> unsurlara yönelik verilen ifadelere katılım düzeyinizi, lütfen ölççeğe göre (X) işareti ile belirtiniz.					
1	İnsanların davranışları beni rahatsız etse de onların psikolojik durumlarını kavramaya çalışırım.	5	4	3	2	1
2	Günümüze ulaşan tarihi ve kültürel eserleri inşa edenlere karşı hayranlık duyarım.	5	4	3	2	1
3	Doğa insan ihtiyaçları için tahrip edilmemelidir.	5	4	3	2	1
4	İhtiyacı olan insanlarla dayanışma içinde olunmalıdır.	5	4	3	2	1
5	Cömertlik önemli bir insani değerdir.	5	4	3	2	1
6	Düzenli olarak derneklere maddi yardımda bulunurum.	5	4	3	2	1
7	Toplumsal kurallara uygun yaşam tarzına sahip olmak gerekir.	5	4	3	2	1
8	Çevremdeki düzene sonuçları ne olursa olsun ayak uydururum.	5	4	3	2	1
9	Çevremizle iyi ilişkiler kurmalı ve çevremizin beğenisini kazanmalıyız.	5	4	3	2	1
10	Toplumsal düzenin korunması için bireyler iş birliği yapmalıdır.	5	4	3	2	1
11	Kişisel çıkarların korunması toplumsal düzenin sağlanmasına bağlıdır.	5	4	3	2	1
12	İnsanlar için en önemli olan şey güvenlik duygusudur.	5	4	3	2	1
13	Bulduğum sosyal çevredeki ilişkiler üzerinde etkili olmak isterim.	5	4	3	2	1
14	İş ilişkilerimde gücü elinde bulunduran taraf her zaman ben olmuşumdur.	5	4	3	2	1
15	Uzmanları yönetmeyi uzman olmaya tercih ederim.	5	4	3	2	1
16	Statümün güçlü olmadığı bir işte asla çalışmam.	5	4	3	2	1
17	Yaptığım işte başarılarımla tanınmak isterim.	5	4	3	2	1
18	Çevreme kendimi ispatlamak için elimden geleni yaparım.	5	4	3	2	1
19	Mesleğimin en başarılı mensubu olmak için çalışırım.	5	4	3	2	1
20	Hayatımda şans veya kadere yer yoktur.	5	4	3	2	1
21	Yaşam keyif aldığımız sürece anlamlıdır.	5	4	3	2	1
22	Benim için haz veren şey iyi, acı veren şey kötüdür.	5	4	3	2	1
23	İnsanlar iyi hissedecekse estetik ameliyat olabilirler.	5	4	3	2	1
24	Kendimi hayatın her alanında sürekli olarak yenilerim.	5	4	3	2	1
25	Zorluklara karşı meydan okumak benim için olağandır.	5	4	3	2	1
26	Yaşamın farklı alanlarında yeni deneyimler edinmek beni oldukça heyecanlandırır.	5	4	3	2	1
27	Yeni bir şey satın almak çocukluğumda olduğu gibi beni hala heyecanlandırır.	5	4	3	2	1

		5- Kesinlikle Katılıyorum	4- Katılıyorum	3- Kısmen Katılıyorum	2- Katılmıyorum	1- Kesinlikle Katılmıyorum
	Aşağıda <i>yaşam değeri yönelimlerini oluşturan</i> unsurlara yönelik verilen ifadelere katılım düzeyinizi, lütfen ölçeğe göre (X) işareti ile belirtiniz.					
28	Karar alırken başkalarının fikrine danışmama gerek yoktur.	5	4	3	2	1
29	Nasıl davranacağıma kendim karar veririm ve toplumsal baskıları umursamam.	5	4	3	2	1
30	İnsan bağımsız düşündüğü sürece kendini var edebilir.	5	4	3	2	1
31	Problemlerimi kendi başıma çözerim.	5	4	3	2	1
32	İnsanlar görücü vasıtasıyla tanıştığı kişilerle evlenebilirler.	5	4	3	2	1
33	Milli ve dini bayramlar geleneklerimizi yaşatmak için bir fırsattır.	5	4	3	2	1
34	Yeniliklere karşı temkinli olmak gerekir.	5	4	3	2	1
35	Önemli kararlar alınmadan önce aile büyüklerine danışmak gerekir.	5	4	3	2	1

DEĞERLİ ZAMANINIZI AYIRDIĞINIZ İÇİN ÇOK TEŞEKKÜR EDERİZ....

EK: 2 devamı

	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35
1																	
2																	
3																	
4																	
5																	
6																	
7																	
8																	
9																	
10																	
11																	
12																	
13																	
14																	
15																	
16																	
17																	
18																	
19	,460																
20	-1,167	,675															
21	-1,112	,087	,649														
22	-0,011	-0,043	-0,162	,557													
23	-0,002	,079	-0,075	-0,122	,668												
24	,023	-0,034	-0,013	-0,124	,021	,560											
25	,035	-0,063	-0,017	,029	-0,060	-0,140	,489										
26	-1,105	,121	-0,066	,094	-0,040	-0,150	-0,080	,490									
27	-0,047	,094	,000	,087	-0,035	-0,079	-0,003	-0,107	,550								
28	,060	-0,005	,008	,007	,023	-0,041	,070	-0,068	,022	,540							
29	-0,015	-0,042	,004	-0,059	,009	,038	-0,071	,008	-0,099	-0,155	,424						
30	-0,018	-0,014	,024	-0,024	,039	-0,065	-0,011	-0,070	,087	,014	-0,179	,510					
31	,017	-0,007	,010	,011	,059	,090	-0,032	-0,041	-0,019	-0,164	-0,029	-0,109	,527				
32	-0,015	,047	,086	-0,015	-0,038	,029	,021	,050	-0,100	-0,130	,079	-0,062	,001	,597			
33	,029	-0,052	-0,048	,065	,067	-0,044	-0,054	-0,031	,069	,042	,010	,077	-0,025	-0,117	,564		
34	-0,014	-0,016	-0,035	-0,008	,118	,008	-0,029	,094	-0,003	,041	-0,068	,064	,046	-0,099	-0,083	,757	
35	,024	,023	,127	-0,048	,039	,071	,008	-0,067	,004	,032	,066	-0,033	,096	-0,051	-0,149	-0,008	,572

